

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการบริหารจัดการ

วรรณกรรมหรือแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมมีน้อยมากแต่ความพร้อมนี้ มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ประสิทธิภาพ ศักยภาพ สมรรถนะ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอนำเสนอวรรณกรรมหรือแนวคิดไว้เพื่อเทียบเคียงดังนี้

ติน ปรัชญาพฤทธิ (2528:13) ได้ให้ความหมาย ประสิทธิภาพ(efficiency) ไว้ในหนังสือศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่จะได้รับผลมากที่สุด โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด นั่นก็คือการลดค่าใช้จ่ายด้านวัสดุและบุคลากรลงในขณะที่พยายามเพื่อความแน่นอนตรง ความเร็ว และความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายของประสิทธิภาพ ว่า หมายถึงความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน “ศักยภาพ” หมายถึง ภาวะแฝง พลังความสามารถที่มีอยู่ในบุคคลอำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนา หรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ “สมรรถนะ” หมายถึง ความสามารถ และความพร้อม มีความหมายว่าความครบครันหรือมีทุกอย่างครบแล้ว ดังนั้นหากจะแปลความหมายของความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาแล้ว ก็น่าจะให้ความหมายว่า สภาพที่มีทุกสิ่งทุกอย่างครบครันที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ได้

เดโช สนวนนนท์ (2512) ได้ให้ความหมายของความพร้อมไว้ว่า หมายถึง สภาพการเตรียมตัวเพื่อการตอบสนอง หรือการกระทำการใดอย่างหนึ่ง

นันทนา รัตนกร (2536) ได้ให้นิยามความพร้อมไว้ว่า ความพร้อมเป็นสภาพที่ต้องมีการเตรียมการ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยมีความตั้งใจและพึงพอใจจะทำกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

พรณี (อ้างถึงใน นฤตพงศ์ 2540:15) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึงสถานะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด

วิชุดา (2540: 26) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อมในการปฏิบัติ หรือดำเนินกิจกรรมนั้นๆให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นผลมาจากการเตรียมตัวไว้แล้วสำหรับกิจกรรมนั้นๆ

ศรีสุกาญจน์ (2540: 69) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจและประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดจนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้

วิษณุพร (2541: 30) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจมีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำให้สำเร็จลุล่วงโดยได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า

เรวัต ตันนันทน์ (วารสาร โรงพักเพื่อประชาชน: ฉบับที่ 23 ธันวาคม 2547-มกราคม 2548) ได้แบ่งประเภทความพร้อมดังนี้

1. ความพร้อมของตัวผู้ปฏิบัติ จะต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะต้องเตรียมตัวเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ และจะต้องตั้งเจตคติกับตนเองในขณะที่รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่อยู่ว่า จะต้องปฏิบัติเช่นไร มีจิตใจพร้อมที่จะให้บริการและเสียสละ

2. ความพร้อมของสภาพครอบครัว ได้แก่ความพร้อมด้านสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ปฏิบัติเอง ได้แก่ ที่อยู่อาศัย มีเงินเดือน ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ มีรายได้พอใช้จ่ายอย่างพอเพียง โดยไม่เป็นหนี้เป็นสิน ซึ่งในด้านความพร้อมของสภาพครอบครัวนั้น รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ทำให้ต้องอยู่อย่างไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ความพร้อมทั้งสองด้านที่กล่าวถึงนั้น มีความเกี่ยวพันและส่งผลต่อกัน เมื่อเจอปัญหาการขาดความพร้อมด้านความเป็นอยู่ของครอบครัว จึงส่งผลทำให้ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ ที่มีอยู่ลดน้อยลง ด้านความพร้อมจึงเป็นปัญหาระดับชาติที่ทุกฝ่ายควรหาแนวทางร่วมกันแก้ไข ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะความพร้อมด้านสภาพครอบครัวเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุปความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อมในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถลุล่วงและสำเร็จภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาจากความหมายของความพร้อมและแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมข้างต้น กล่าวโดยสรุปการเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของกระทำให้บางสิ่งบางอย่างที่ได้ถูกเตรียมพร้อมเพื่อให้เกิดความมั่นใจและตั้งใจในการที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนคุณสมบัติหรือสภาวะของบุคคลที่พร้อมจะทำงานหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีแนวโน้มจะประสบผลสำเร็จอย่างตามวัตถุประสงค์

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ความพร้อมในการบริหารจัดการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ หมายถึง พร้อมในการที่ปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถลุล่วงและสำเร็จภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาความพร้อมในการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ ผู้ศึกษาจึงได้นำวรรณกรรมหรือแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมานำเสนอดังนี้

ความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) บางครั้งอาจเรียกว่า ธรรมาภิบาล หรือธรรมรัฐ หรือการกำกับดูแลที่ดี แต่หลังจากประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงเรียกว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ประเทศไทยเริ่มมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้แพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และหลังจากวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนระหว่างประเทศ(IMF) ที่ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นสัญญาว่าจะสร้าง Good Governance ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาข้าราชการพลเรือน 2546:11-12) โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นความจำเป็น ที่ประชาชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ ทันสถานการณ์ รัฐบาลได้มีหนังสือลงวันที่ 15 ธันวาคม 2540 โดยขอความร่วมมือจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ(TDRI) ในการดำเนินการค้นคว้า วิจัย เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสม ได้มีการระดมแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศในระยะสั้น และระยะยาวให้ยั่งยืน ซึ่งคณะทำงานดังกล่าว ได้จัดทำเอกสารข้อเสนอเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลไทยและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ระดมแนวคิดในประเทศไทยหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมและคณะทำงานได้จัดทำเอกสารข้อเสนอเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลไทย เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จัดทำบันทึกขอกำหนดเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ โดยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 และเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยนายกรัฐมนตรีได้ลงนามในระเบียบดังกล่าวเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 63 ง เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 มีผล

บังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2542:13-14)

2.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

คำนิยามของธรรมาภิบาล(Good Governance) ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมายทั้งในส่วนที่เป็นองค์กรและบุคคลดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2541) ให้ความหมายว่า Good Governance เป็นการปกครองที่ดีโดยรัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก รัฐและรัฐบาลมีระบบและการใช้กฎหมายที่ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความคงเส้นคงวา สามารถตรวจสอบได้

ธีรยุทธ บุญมี (2541) ชี้ว่า ความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมืองการปกครองแบบใหม่ที่แจ้งที่ตายตัว แต่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนและให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิดธรรมรัฐ คือการเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐประชาชนและเอกชน ซึ่งกระบวนการอันนี้ทำให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่า ระบบราชการที่ล่าช้าทุกส่วนต้องการการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการ ในการสร้างธรรมาภิบาล และอธิบายว่า ธรรมรัฐคือกระบวนการความสัมพันธ์(Interactive Relation) ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ มีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้นั้น ต้องปฏิรูประบบ 4 ส่วนคือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย

ประมวล รุจนเสรี (2541:289) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลคือวิธีที่จะทำให้รัฐกับประชาคม รัฐกับสังคม หรือรัฐกับชุมชนนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์ มีการปฏิบัติต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ และประชาชน

ไพโรจน์ พรหมสาสน์(2541:16-17) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการบริหารการปกครองที่มีการจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากร ในการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยการบริหารการปกครองที่ดีนั้นจะมีลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) โปร่งใส(Transparency) เสมอภาค(Equity) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นธรรม(Rule of law) และรับผิดชอบต่อประชาชน(Responsiveness)

ทิพาดี เมทสุวรรณค์ (2541) ให้ความหมายว่า ธรรมนูญคือ การวางกรอบการทำงานในระบบราชการเพื่อให้เกิดระบบที่ดีเอื้อต่อคนดีให้อยู่ในระบบที่ดี และไม่ให้คนเลวดำรงตำแหน่งที่ดีในวงราชการ ซึ่งคือเป้าหมายสำคัญของการปฏิบัตินิติราชการ ธรรมนูญจะเป็นตัวเชื่อมให้สังคมที่มีการแยกส่วนทั้งภาครัฐบาล เอกชน ประชาชน และองค์กรเอกชนเกิดความสัมพันธ์กับทุกส่วนให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อเป็นการตอบสนองต่อสังคม

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ(2542:30) ได้ให้ความหมายว่า ธรรมนูญ หมายถึงระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศเพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ประเวศ วะสี(2542) อธิบายว่าธรรมนูญประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ถูกต้องตรวจสอบได้ และภาคสังคมเข้มแข็ง ธรรมนูญแห่งชาติ หมายถึงการที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยถักทอทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคม(Social Energy) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ก่อให้เกิดธรรมนูญแห่งชาติขึ้น

อานันท์ ปันยารชุน (2542) อธิบายธรรมนูญว่า คือผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชน มีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้ โดยสาระธรรมนูญคือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐาน เพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลจะสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

องค์การสหประชาชาติ(United Nations 2000) ให้ความสำคัญกับธรรมนูญ เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศ ให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจาก ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมนูญ คือการมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกันและมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่ชี้แจงกันได้

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2543) ได้ให้ความสำคัญขององค์กรประชาสังคม ซึ่งมีส่วนในการร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งนี้องค์กรรัฐจะอาศัยการบริหารจัดการที่ดีเป็นกลไกเกื้อหนุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืน

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะและบุญมี ลิ (2544:5) กล่าวว่า ความหมายและนิยามของคำว่าธรรมนูญมีความหลากหลาย ซึ่งขึ้นกับลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม วัตถุประสงค์ แต่

อย่างไรก็ตามจะพบว่าธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือและแนวทางในการเชื่อมโยงของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สุวรรณ ทองคำ (2545:16) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และหลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริต โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้แนวทางประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน เพื่อไปใช้ในการบริหารทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้สังคมเข้มแข็งยั่งยืน

ถวิลวดี บุรีกุล ในปีพ.ศ.2547 ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับธรรมาภิบาลกับการบริหารแนวใหม่ โดยธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์แทนการสนใจเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่อีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่าง ๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชน และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นไปได้ยากต่อไป การมีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น โดยได้นำเสนอรายละเอียดของการพัฒนาด้านธรรมาภิบาลบนพื้นฐานของหลักการทั้ง 6 หลักการของสถาบันพระปกเกล้าดังนี้

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของหลักนี้ประกอบด้วย 7 ประการคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ความชอบด้วยกฎหมาย ในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีความผิด” และ “หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ”

2. หลักคุณธรรม (Ethics) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการคือ หน่วยงานปลอดการทุจริต , หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ องค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากคอร์รัปชัน หรือมีคอร์รัปชันน้อยลง คอร์รัปชันการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ corruption โดยรวม

หมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการละเมิดจริยธรรม ชรรถปฏิบัติ และกฎหมายสำหรับ พิชัยของคอร์ปชั่นได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อน และเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบ ต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) ประกอบด้วยหลักย่อย 4 หลักคือ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านโครงสร้าง หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้ทุน หน่วยงานมี ความโปร่งใสด้านการให้โทษ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูล

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไป ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น กระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และเป็นการ เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการ ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการ ตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กิจกรรมต่าง ๆ หลักการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 หลักการคือ ระดับการให้ ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ระดับการวางแผนร่วมกันและการตัดสินใจและ ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม

1. หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) มีความหมายกว้างกว่าความสามารถ ในการตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมได้เท่านั้น ยังรวมถึงความรับผิดชอบในผลงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการตอบสนองต่อความคาดหวังของ สาธารณะ เป็นเรื่องของความพร้อมที่จะรับผิดชอบ ความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้ โดยในแง่มุม ของการปฏิบัติถือว่า สำนึกรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติหรือทักษะที่บุคคลพึงแสดงออก เพื่อเป็น เครื่องชี้ว่าได้ยอมรับในภารกิจที่ได้รับมอบหมายและนำไปปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบประกอบด้วย หลักการย่อยดังนี้ การมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน การปฏิบัติกรอย่างมี ประสิทธิภาพ การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อการทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง การมีแผนการสำรอง และ การติดตามประเมินผลการทำงาน

2. หลักความคุ้มค่า (Vale for Money) หลักการนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สิ่งเหล่านี้เป็นผลในการปฏิบัติอันเกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลนั่นเอง ประกอบด้วย การประหยัด การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และความสามารถในการแข่งขัน

จากการศึกษานโยบายที่หน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ ได้นำเสนอไว้นั้นอาจสรุปรวมได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง ลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สังคมของประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

2.2 ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ในช่วง พ.ศ.2539-2540 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีได้เผยแพร่สู่สังคมไทย โดยองค์กรพัฒนาในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนักวิชาการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหยิบยกปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการมีระบบบริหารจัดการที่ไม่ดี และแนวทางสร้างระบบที่ดีขึ้นมาเป็นประเด็นในการสร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นจากประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเป็นผลให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมเกิดการตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวอย่างกว้างขวาง องค์กรต่างประเทศที่ให้เงินกู้และเงินช่วยเหลือเช่นธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อนำเงินไปใช้อย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีหลักการของการมีธรรมาภิบาลหลายหลักแตกต่างกันออกไป แต่ก็มีหลักการพื้นฐานคล้ายกัน คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส สำนึกรับผิดชอบ และประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ในส่วนของประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแนวทางเพื่อสร้างการบริหารจัดการที่ดีในยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพของภาคราชการ การสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ยังให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีโดยขยายกรอบการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐกิจเอกชน การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกการตรวจสอบ ทั้งที่จัดตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกลไกตรวจสอบสาธารณะในภาคประชาชน รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความพอดี เพื่อเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงยึดถือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาของหน่วยงานราชการ จัดว่ามีความสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาฯ ในหลายส่วน โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูประบบราชการที่ได้มีการจัดทำแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐรวม ทั้งระบบงบประมาณ และระบบกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง และมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นตามแนวทางการกระจายอำนาจ แต่ยังไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนถึงประเด็นสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดี แต่ได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ที่ให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และใช้เป็นหลักการในการดำเนินการให้มีผลในทางการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ต้องมีการนำมาใช้ในการบริหารเพื่อเป็นการจัดระเบียบในองค์กรที่เน้นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลัก

ความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

3. นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการบริหารงานโดยหลักธรรมาภิบาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์หลัก คือการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการตรวจสอบอำนาจรัฐ องค์กรภาครัฐจึงควรมุ่งมั่นที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามเจตนารมณ์เหล่านี้ เพื่อให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล อันประกอบไปด้วยปัจจัยประกอบหลายปัจจัยตามแต่ที่มีผู้ศึกษาและให้คำจำกัดความไว้ อาทิ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักความโปร่งใส หลักการตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และหลักคุณธรรมเป็นต้น

จากการที่ประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เกิดความตื่นตัวสนใจในหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล และหากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และระบบบริหารของรัฐบาลมีความยุติธรรมเป็นที่น่าเชื่อถือได้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหา นอกจากนี้วิกฤติเศรษฐกิจทำให้เกิดความสนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลมากขึ้น เพราะมีความเชื่อว่าหากนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ทำให้ประเทศพัฒนาไปในทิศทางที่ดี เกิดความเป็นธรรมในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

ยุทธศาสตร์แผน 9 ของกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานกลางเกี่ยวกับสุขภาพพร้อมทั้งประสานกับทุกภาคในสังคม ให้มีการดำเนินการ ประสาน และส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การมีระบบสุขภาพที่พึงประสงค์ในช่วงแผน 9 กระทรวงสาธารณสุขมีเป้าหมายเน้นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่ธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม โดยปรับปรุงโครงสร้างและบทบาทองค์กร การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ ปรับปรุงกฎหมาย และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม องค์กรพัฒนาระบบบริการสุขภาพทุกระดับให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน เสมอภาคและ

เป็นธรรม เพื่อคนไทยทุกคนมีหลักประกันสุขภาพอย่างแท้จริง ส่งเสริมการปฏิรูประบบสุขภาพ เน้นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต พร้อมทั้งการพัฒนา สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เร่งพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนและสังคม ให้มีแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสุขภาพ คือ เป็นสุขภาพเชิงรุก ส่งเสริมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้ง สนับสนุนการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาพื้นฐาน อาทิ การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย โดยนำความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์และ บริการสุขภาพเพื่อสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพแข่งขันของประเทศ อาทิ การสร้างอาชีพ การ ลดการนำเข้า การส่งเสริมการส่งออก สนองตอบต่อเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้ง 4 ด้าน คือ การสร้างดุลยภาพทางเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน การบริหารจัดการที่ดี และ การแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเพื่อสุขภาพ เป็นยุทธศาสตร์ หนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข

การพัฒนาสุขภาพในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุข ได้ใช้กรอบแนวทางของ แผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มาโดยลำดับ ผลการดำเนินการนับว่า สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาสุขภาพประชาชนได้ผลในระดับหนึ่ง เห็นได้จากอายุเฉลี่ยของทั้ง เพศชายและหญิงที่สูงขึ้น ภาวะขาดสารอาหารในเด็กลดลง อัตราส่วนการตายมารดาและอัตราการ ตายทารกลดลง แต่โรคที่เกิดจากพฤติกรรมและโรคที่สามารถป้องกันได้ ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วน หนึ่งของปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี การดำเนินการมีลักษณะตั้งรับ มุ่ง ความสนใจไปที่การดูแลหลังเจ็บป่วย เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ มีการทุ่มเทงบประมาณและ ทรัพยากรไปที่การรักษาพยาบาล ซื่อหาเทคโนโลยีราคาแพงโดยมิได้ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ขาดระบบการคัดกรองเทคโนโลยี ขาดกลไกการควบคุม กำกับ ประเมินความจำเป็นในการใช้ วิเคราะห์ต้นทุน/ความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับประสิทธิผล ส่งผลให้การพัฒนาสุขภาพของภาครัฐ ไม่ สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและสังคมได้ จากผลการศึกษาบัญชี รายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2543 ของสถิกร พงศ์พานิชและคณะ พบว่า ประเทศไทยใช้จ่ายเงิน เพื่อการบริการสุขภาพสูงถึง 1.79 แสนล้านบาท ในปี พ.ศ.2541 เพิ่มขึ้นจาก 1.28 แสนล้านบาท ใน ปี พ.ศ.2537 และ พ.ศ.2539 ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยที่ประมาณร้อยละ 80 ของเงินจำนวนนี้ใช้ไปในการ รักษาพยาบาล หรือซ่อมสุขภาพ อีกประมาณร้อยละ 10 ใช้ในการควบคุมโรค ส่งเสริมสุขภาพ และ พัฒนาสุขภาพ ส่วนที่เหลือใช้ในการลงทุน เช่น การคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษาวิจัย การพัฒนา บุคลากร เป็นต้น สำหรับงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่กระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรร ประมาณ 0.57 ถึง 0.66 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.4 ถึง 7.5 ของงบประมาณประเทศ ซึ่งหวังว่า

หากการบริหารจัดการด้านการเงินการคลังมีประสิทธิภาพ ผสมกับการพัฒนาระบบสุขภาพที่ทุกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และยึดถือนโยบายสุขภาพเชิงรุก ภาระด้านงบประมาณของประเทศด้านสุขภาพจะลดลง

กระทรวงสาธารณสุขมีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ ในยุคโลกาภิวัตน์ข่าวสารและสารสนเทศมีความรวดเร็ว ช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพเพื่อการแข่งขันในเชิงการตลาด ในช่วงแผน 9 การพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลเป็นหัวใจสำคัญ เป็นการพัฒนาระบบ พัฒนาการทำงาน พัฒนาวิชาการ พัฒนาคน เพิ่มประสิทธิภาพ และความเป็นธรรม และเป็นระบบการคุ้มครองผู้บริโภคพร้อมกันไปด้วย โดยรัฐต้องจัดให้มีระบบการพัฒนา และรับรองคุณภาพโรงพยาบาล/สถานบริการทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นการสนับสนุนแนวทางการประกันสุขภาพ ผู้บริหารในโรงพยาบาลต้องให้ความสำคัญกับการวางระบบ กำหนดมาตรฐานและให้บริการตามระบบ การควบคุมหรือการรักษาสภาพ ให้มีความสม่ำเสมอในคุณภาพบริการ เกิดเป็นบริการที่ผู้รับบริการพึงพอใจ และการปรับปรุงหรือยกระดับ เพื่อให้บริการมีลักษณะเป็นบริการที่ประทับใจ ในช่วงแผน 9 โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง ต้องผ่านการประเมินและรับรองคุณภาพจากองค์กรภายนอก โดยมีระบบงานที่เป็นมาตรฐานและมีระบบการตรวจสอบตนเองที่น่าไว้วางใจตามระบบการพัฒนาและการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation)

ผลจากการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองของประเทศ ทำให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในสังคม ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนดังกล่าวเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิรูประบบประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 โดยกำหนดให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติให้เสร็จสิ้นภายใน 3 ปี ซึ่งครอบคลุมถึงการปรับระบบการบริหารจัดการและโครงสร้างของกระทรวงสาธารณสุขด้วย ทั้งนี้ภารกิจที่เคยดำเนินงานโดยภาครัฐ หรือราชการส่วนกลาง กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ต้องมีการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับบทบาทกระทรวงสาธารณสุขในอนาคตต้องมีการปรับเปลี่ยนจากผู้ให้บริการไปเป็นองค์กรกำหนดนโยบายและมาตรฐาน กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล สนับสนุน และประสานกับทุกภาคส่วน ทุกระดับในสังคมเพื่อการพัฒนาสุขภาพ

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมของ ระบบราชการ (พ.ศ.2546-2550)

หลักการของยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ (พ.ศ.2546-2550) เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สาระสำคัญมีดังนี้

1. กระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการที่พึงประสงค์การพัฒนาข้าราชการไทยไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เหมาะสมกับระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีคือ ข้าราชการต้องเป็นทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ขยันตั้งใจทำงาน มีศีลธรรม คุณธรรม ปรับตัวได้ทันโลก ตรงกับสังคม มุ่งเน้นประสิทธิภาพ รับผิดชอบผลงานต่อสังคม มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส และทำงานมุ่งเน้นผลงาน เมื่อข้าราชการยุคใหม่มีคุณลักษณะที่พร้อมดังกล่าวหรือ “I AM READY” จะทำให้ระบบราชการไทยมีความเป็นเลิศสามารถรองรับการพัฒนาประเทศได้ในยุคโลกาภิวัตน์

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ บรรลุเป้าประสงค์หลักที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ยุทธศาสตร์คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดขึ้นในภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเร่งรัดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

3. การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานในการแปลงยุทธศาสตร์ออกสู่การปฏิบัตินั้น จะต้องเป็นการเคลื่อนตัวในเชิงกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดแรงผลักดันทั้งจากภายใน ภายนอก รวมทั้งต้องเชื่อมโยงการดำเนินงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมค่านิยมของระบบราชการให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จะได้ติดตามรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะต่อไป

สำหรับเป้าประสงค์หลักของการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์วัฒนธรรม และค่านิยมของระบบราชการมี 4 ประการได้แก่

3.1 ข้าราชการมีกระบวนทัศน์ใหม่ในการปฏิบัติราชการโดยยึดหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่และการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

3.2 ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

3.3 ผู้นำทางการเมืองมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารราชการโดยยึดหลักการพัฒนานโยบายการบริหารราชการเพื่อประชาชน

3.4 ภาคประชาชนมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและพัฒนาราชการภาครัฐ

4. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2546-2550 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2546-2550 เพื่อเป็นกรอบทิศทางและแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการกำหนดกติกาใหม่ของการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1 การบริหารราชการที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen centered) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

4.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ โดยยึดการบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน โดยการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้าที่สามารถแสดงผลและวัดผลงาน ได้อย่างชัดเจน

4.3 มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ในการดำเนินการกิจของรัฐจะต้องมีการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งภายในหน่วยงานตนเอง และระหว่างหน่วยงานในกรณีที่เป็นการดำเนินการกิจในลักษณะเดียวกัน ที่นำมาเปรียบเทียบกันได้ เพื่อดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่ามีความคุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เกิดจากภาษีของประชาชนหรือไม่ หากไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรดำเนินการต่อไป

4.4 ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น โดยการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการลงจากที่เป็นอยู่เดิม มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จัดบริการให้ประชาชนสามารถรับบริการให้เสร็จในที่เดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์โดยจะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนการทำงานใหม่อยู่เสมอ ส่วนราชการจึงควรจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของงาน หรือโครงการที่จะทำให้อยู่สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการ

แผ่นดิน และงบประมาณของประเทศ ซึ่งอาจมีผลต่อการพิจารณายกเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็น และการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสม

4.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต้องมุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนทราบ และเข้าใจง่ายเวลา มาติดต่อกับ

4.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนราชการจะต้องสร้างโดยมีการตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมตนเอง ซึ่งจะทำให้สามารถ ผลักดันการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังช่วยให้การพิจารณาให้บำเหน็จความชอบและรางวัลแก่ข้าราชการเป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะเป็นการพลิกโฉมการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งภาคประชาชนและภาครัฐอย่างแท้จริง และนอกจากนั้นรัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริหารประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ

4. บริหารภายในโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ เป็นโรงพยาบาลขนาด 372 เตียง เดิมชื่อ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น ตั้งอยู่เลขที่ 169 ถนนชาตะผดุง หมู่ที่ 4 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ 47 ไร่ 2 งาน 41 ตารางวา โรงพยาบาลมีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนด้อย ห่างจากโรงพยาบาล 4 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่บริเวณ โคกคอดนูน หมู่ที่ 3 ตำบล พระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ 150 ไร่ เริ่มดำเนินการก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.2511 เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2514 และได้รับประทานนามจากสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชื่อโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2546

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนามาตรฐานงาน องค์ความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งรูปแบบการให้บริการเฉพาะด้านสุขภาพจิตและจิตเวช
2. ส่งเสริม พัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเฉพาะทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวชแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน
3. ให้บริการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้มีปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรง ยุ่งยาก ซับซ้อน เพื่อพัฒนาวิชาการเฉพาะทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช
4. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย (ตามอำนาจหน้าที่และการแบ่งงานภายในหน่วยงานของหน่วยงานในสังกัดกรมสุขภาพจิต มกราคม 2546 จากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2545)

โครงสร้างการบริหารราชการ

แบ่งเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ , กลุ่มพัฒนาวิชาการ , กลุ่มบริการทางการแพทย์และกลุ่มการพยาบาล โดยแต่ละกลุ่มงานประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มอำนวยการ ประกอบด้วย

- ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- ฝ่ายการเงิน
- ฝ่ายพัสดุและการจัดซื้อ
- ฝ่ายโภชนาการ
- ฝ่ายแผนงาน
- หน่วยสถิติบัตร
- ศูนย์คอมพิวเตอร์
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์
- สำนักงานคุณภาพ

กลุ่มพัฒนาวิชาการ ประกอบด้วย

- กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- คณะกรรมการบริหาร โครงการป้องกันและช่วยเหลือผู้มีภาวะซึมเศร้าและผู้ที่มีความเสี่ยง

ต่อการฆ่าตัวตาย

กลุ่มบริการทางการแพทย์ ประกอบด้วย

- กลุ่มงานการแพทย์
- กลุ่มงานผู้ป่วยนอก
- กลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพ
- กลุ่มงานเภสัชกรรม
- กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์
- กลุ่มงานจิตวิทยา
- กลุ่มงานทันตกรรม
- กลุ่มงานนิติจิตเวช
- กลุ่มงานเทคนิคบริการ
- หน่วยการแพทย์ทางเลือก
- หน่วยจิตสังคมบำบัด
- คลินิกเด็กและวัยรุ่น
- ศูนย์วิกฤตสุขภาพจิต
- ศูนย์บริการรักษาด้วยไฟฟ้า
- ชมรมผู้สูงอายุ

กลุ่มการพยาบาล ประกอบด้วย

- งานบริการพยาบาลผู้ป่วยนอก
- งานบริการพยาบาลผู้ป่วยใน
- งานบริการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชชุมชน (สำนักงานผู้ช่วยผู้อำนวยการ

การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

การตั้งประเด็นเพื่อให้บุคลากรที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์ ได้มีการวิเคราะห์องค์การคือ ประเด็นของการปรับบทบาทภารกิจให้เหมาะสม ในด้านการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสรุปการวิเคราะห์ได้ดังนี้

จุดแข็ง(S)

1. ระบบการทำงานได้รับการรับรองคุณภาพในระดับสากล
2. ผู้บริหารเน้นการทำงานเชิงรุก
3. โครงสร้างโรงพยาบาลมีขนาดพอเหมาะ
4. บุคลากรมีทักษะการทำงานด้านสุขภาพจิตและจิตเวช
5. มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดี

6. ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธา
7. มีการทำงานโดยดูความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จุดอ่อน (W)

1. บุคลากรไม่เพียงพอ (โดยเฉพาะจิตแพทย์)
2. มีค่าใช้จ่ายสูงขณะที่เงินบำรุงลดลงทุกปี (นับจากปี 2540)
3. บุคลากรพัฒนาไม่ทันกับเทคโนโลยีและการปฏิรูประบบราชการ
4. บุคลากรพัฒนา 5 ส. ยังไม่ครบทุกข้อ

โอกาส (O)

1. เน้นนโยบายของรัฐบาล
2. การปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
3. เทคโนโลยีระดับกรมก้าวหน้ารวดเร็ว
4. มีปัญหาสุขภาพจิต ได้รับการพิจารณาและให้ความสำคัญมากขึ้น

ภาวะคุกคาม(T)

1. ประชาชนมีความต้องการบริการที่เสมอภาค เป็นธรรม รวดเร็วและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น
2. ประชากรวัยพึ่งพิงมากขึ้น
3. งบประมาณที่ได้รับลดลงในขณะที่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น
4. ประชาชนเคยชินต่อการซ่อมสุขภาพมากกว่าการสร้างสุขภาพการสูญเสียก่อนเวลาอันควรมากขึ้น

จากประเด็นยุทธศาสตร์ข้างบน (swot) ได้นำมาซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาลดังนี้

วิสัยทัศน์

โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ จะเป็น โรงพยาบาลที่เป็นเลิศในด้านบริการ และวิชาการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชในระดับประเทศ ภายในปี 2550

พันธกิจของโรงพยาบาล

1. ให้บริการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชในระดับตติยภูมิที่มีคุณภาพและมาตรฐาน
2. พัฒนาเครือข่ายบริการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริม พัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิตและจิตเวช
4. ยกกระดับบริการวิชาการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชแก่สังคม

เป้าหมายโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค

การกำหนดภารกิจของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

ภารกิจหลัก

1) ให้บริการตรวจ วินิจฉัย บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชที่รุนแรง ยุ่งยาก ซับซ้อน

2) พัฒนาวิชาการเฉพาะทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช-

ภารกิจรอง

1) ส่งเสริม พัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเฉพาะทางด้านสุขภาพจิตแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

2) พัฒนาเครือข่ายบริการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ

ภารกิจสนับสนุน

1) งานบริหารงานทั่วไป

2) งานการเงินและพัสดุ

3) งานแผนงานและสารสนเทศ

บุคลากร โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ (งานกรเข้าหน้าที่สำรวจ ณ วันที่

20 มกราคม 2550)

ข้าราชการ ปฏิบัติงานจริง 183 คน

ลูกจ้างประจำ 86 คน

พนักงานราชการ 7 คน

ยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

1. การพัฒนาระบบบริหารคุณภาพบริการให้ได้มาตรฐาน

2. การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และการสร้างระบบ

ส่งผ่านความรู้สุขภาพจิตแก่ประชาชน

3. การพัฒนาเครือข่ายด้านสุขภาพจิตในชุมชน

4. การพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

5. การพัฒนาระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์

6. การธำรงรักษากิจกรรม 5 ส

5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บรรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) วิจัยเรื่องการสร้างธรรมาภิบาล ในสังคมไทย งานวิจัยนี้พบว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งเป็นฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา เป็นรัฐธรรมนูญที่วางรากฐานให้แนวคิดเรื่อง“ธรรมาภิบาล” สากลสามารถพัฒนาขยายผลต่อไปได้ทั้งในด้านเป้าหมายการบริหารจัดการสังคม โครงสร้างและกระบวนการบริหารสังคม และสาระของการบริหารจัดการนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดธรรมาภิบาลสากล และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นสิ่งที่ต้องการและยอมรับของประชาชนจึงเท่ากับประชาชนเห็นชอบและยอมรับแนวคิดธรรมาภิบาลและประสงค์จะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยเร็ว นอกจากนั้น จากการศึกษาพบว่าระดับการเป็นประชาธิปไตยที่เพิ่มขึ้นก็ดี ระดับธรรมาภิบาลที่เพิ่มขึ้นก็ดี ย่อมส่งผลบวกให้เพิ่มระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยไปด้วย ดังประสพการณ์ของประเทศส่วนใหญ่ในโลก การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความเป็นประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลที่เพิ่มขึ้น ย่อมเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable) เพราะมีการจัดสรรทรัพยากรในสังคมอย่างทั่วถึงแก่ทุกภาค และการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นการพัฒนา อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญและรากฐานของธรรมาภิบาลสากลยังประสบปัญหาสำคัญคือ ระบบวัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกมาแต่โบราณ ทำให้สังคมไทยในความเป็นจริงยังมีลักษณะเป็น”ประชาธิปไตยเชิงอุปถัมภ์” และ”ทุนนิยมอภิสิทธิ” ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังคงอยู่ในวัฒนธรรมอุปถัมภ์ ดังนั้นการจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง และธรรมาภิบาลสากลสามารถพัฒนาขึ้นเต็มรูปแบบก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลายประการดังปรากฏให้ข้อเสนอแนะต่อไปนี้(1) การพยายามปรับระบบวัฒนธรรมอุปถัมภ์ให้สอดคล้องกับสภาพโลกปัจจุบัน โดยคงส่วนดี อาทิการให้ความกตัญญู ความเคารพผู้ใหญ่-ผู้น้อยเอาไว้ ในความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ แต่ในตำแหน่งหน้าที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต้องยึดถือประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวมเหนือความสัมพันธ์ส่วนตัว (2) การเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาที่มีมาแต่เดิม โดยส่งเสริมแต่เศรษฐกิจแบบตลาดที่พึ่งพาการส่งออกเพียงประการเดียว มาสู่เศรษฐกิจแบบสมดุลที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชนคู่กันไปกับเศรษฐกิจแบบตลาด (3) การดำเนินการปฏิรูปการเมืองต่อ โดยออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญให้ครบถ้วนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยเร็ว และคัดสรรบุคคลที่สุจริตมีความสามารถเข้าสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ (4) ปฏิรูปภาคธุรกิจเอกชนให้โปร่งใสและถูกต้องเป็นธรรมขึ้น โดยลดการผูกขาด แรงการแข่งขันที่เป็นธรรม และคุ้มครองผู้บริโภค (5) เร่งสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคม และเพิ่มมีส่วนร่วมของประชาสังคมในการบริหารจัดการบ้านเมืองเพื่อทำให้เกิดการคาน

อำนาจภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนอันจะทำให้เกิดความสมดุลในยุทธศาสตร์การพัฒนา (6) สร้างระบบส่งเสริมธรรมาภิบาลโดยผ่านการรวมตัวของบุคคลในสังคมเป็น”สภาสุจริตธรรมรัฐแห่งชาติ” ทำหน้าที่ส่งเสริมสุจริตธรรมให้เกิดในสังคม

วิโรจน์ ศรีคุญญ์ (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง”บทบาทกรมสอบสวนคดีพิเศษในการบริหารงานยุติธรรม” การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการบริหารงานยุติธรรม ตลอดจนผลกระทบของการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งใช้การศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร และความคิดเห็นของประชากร ซึ่งเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปฏิรูปงานสอบสวนคดีอาญา และกรมสอบสวนคดีพิเศษมีบทบาทในการปฏิรูปงานสอบสวนคดีอาญา อันได้แก่การสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนมีอาชีพหรือโดยคณะกรรมการที่มีความรู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านการสอบสวนเชิงรุก มีบทบาทในการประสานงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังเป็นหลักประกันความยุติธรรม ซึ่งการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลในการดักฟังข้อมูลข่าวสารการถูกตรวจค้น และเกิดความซ้ำซ้อนกับงานสอบสวนของหน่วยงานอื่น

สัมฤทธิ์ ต่อสติ (2542:บทคัดย่อ) จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง: กรณีศึกษาศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายละเอียดของรูปแบบการให้บริการสาธารณสุขพบว่า สถานบริการที่มีการให้บริการแบบเวชปฏิบัติครอบครัว (ศูนย์แพทย์ป้อมเพชร) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับสูง และการมีส่วนร่วมด้านการให้บริการมีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ การเผยแพร่ข่าวสารและการบริจาค เรียงตามลำดับ ส่วนสถานบริการที่ไม่ได้ให้บริการเวชปฏิบัติครอบครัว (ศูนย์สุขภาพวัดกล้วย) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำทุกด้าน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ความต่อเนื่องในการดำเนินงานของสถานบริการ ความสนใจของหัวหน้าครอบครัวที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานบริการ การเยี่ยมบ้านความคุ้นเคยกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับประชาชนในชุมชน และภูมิปัญญาเดิม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544:48-62) ได้ทำการวิจัยเอกสารเรื่องตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (Indicators of Good Governance) พบว่าสังคมเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ธรรมาภิบาลเข้ม

แข็งและยั่งยืน ซึ่งสังคมที่คาดหวังควรเป็นสังคมที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันท่วงที ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความโปร่งใส ต้องสร้างกลไกที่รับผิดชอบและตรวจสอบได้มีสื่อเป็นอิสระและต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งเป็น 5 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลคือ ความชอบธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม และการตรวจสอบได้ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบพบว่า (1) ความชอบธรรมตัวชี้วัดที่อยู่ภายใต้ประเด็นนี้อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค ความถูกต้อง และความยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับหลักกฎหมายที่เป็นธรรม และหลักการบริหารที่ชัดเจน (2) ความโปร่งใส พบว่า อยู่บนพื้นฐานของหลักการบริหารที่ดีซึ่งเกี่ยวข้องกับคน งบประมาณ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยมีระบบวิธีการและกระบวนการที่ยุติธรรม ที่ได้มาอย่างถูกต้องชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ (3) ความรับผิดชอบต่อสังคมและการตรวจสอบได้ พบว่า อยู่บนพื้นฐานของการบริหารที่ดีซึ่งเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ความถูกต้อง และการยอมรับของผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสีย และมีกลไกตรวจสอบได้ (4) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พบว่า อยู่บนพื้นฐานของการจัดการบริหารได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด (5) การมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนต้องรู้จักสิทธิ และการใช้สิทธิ ประชาชนต้องตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะรับรู้ ตรวจสอบกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนอื่น สร้างภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีตัวชี้วัดกลางที่เป็นมาตรฐานในการประเมินระดับของการมีธรรมาภิบาล ดังนั้นการจัดสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลโดยสถาบัน หรือคณะกรรมการกลางก็จะเป็นประโยชน์ต่อการนำธรรมาภิบาลไปสู่ภาคปฏิบัติในสังคมไทยอย่างแท้จริง

สมบัติ โมษิตวานิช (2544:43-47) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542 พบว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละหลักพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกหลัก ยกเว้นระดับคุณธรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ (2545:บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ และประชาชน : กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน”หินกรูด” โดยวิเคราะห์ผ่านบทบาทของภาครัฐ เอกชน และประชาชน พบว่า หลักนิติธรรมคือศูนย์กลางของหลักต่าง ๆ ในธรรมาภิบาลในมุมมองของภาครัฐ ภาคเอกชนเน้นในส่วนหลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในขณะที่หลักการมีส่วนร่วมคือหัวใจของภาคประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า (2545:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี พบว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีทั้ง 6 หลักมีความเหมาะสม หลักความโปร่งใสมีค่าระดับต่ำสุด หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมมีค่าระดับมากที่สุด ส่วนหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบและหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใสมีคะแนนสวนทางกัน เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับน้อย หลักความรับผิดชอบ พบว่า การจัดการกับผู้ไม่มีผลงานอยู่ในระดับน้อย การมีแผนสำรองอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักความโปร่งใสในเรื่องการให้ทุนให้โทษ หลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด แสดงว่าหน่วยงานมีการประหยัดใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการแข่งขันในการทำงานในระดับสูง จากการทดสอบตัวชี้วัดตามกลุ่มงาน 3 งานพบว่า (1) กลุ่มงานเศรษฐกิจมีหลักคุณธรรมสูงสุด เพราะมีบุคลากรจำนวนน้อย ไม่มีการบันทึกการลงโทษที่ผิดคุณธรรม หลักความโปร่งใสอยู่ในระดับต่ำที่สุด ส่วนหลักอื่น ๆ อยู่ในระดับสูง (2) กลุ่มงานบริการ หลักนิติธรรมมีค่าระดับสูงสุด รองลงมาคือ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบต่อลำดับ หลักความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง (3) กลุ่มความมั่นคง หลักนิติธรรมอยู่ในระดับสูงสุด ส่วนหลักอื่น ๆ อยู่ในระดับสูง และหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบหลักการต่าง ๆ ตามกลุ่มงาน พบว่า กลุ่มงานความมั่นคง หลักนิติธรรมมีค่าสูงสุด หลักคุณธรรมมีค่าต่ำที่สุด และหลักความโปร่งใสมีค่าระดับสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะองค์กร ภาระหน้าที่ วัฒนธรรมองค์กร และทุกกลุ่มงานมีปัญหาเรื่องความโปร่งใส

นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร (2547:69-70) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมมีระดับพฤติกรรมการบริหารทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีอยู่ในระดับมาก และมีระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมในกลุ่มพฤติกรรมการประพฤติตนจากมากไปน้อย